

LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT DE LA CATEDRAL DE SANTA MARIA DE L'ALGUER, LA UNIÓ ENTRE VILASSAR DE MAR I SARDENYA.*

**Amb motiu del cinquantenari del Retrobament
entre Catalunya i l'Alguer****

Adéu-siau i arreveure, noble Alguer.

Et queda coral per viure i la Moreneta per no morir!

Mn. Joan Rebull i Lluís (1960)

D'entre els deu aniversaris que el 12 de gener de 2010 el Govern de la Generalitat va aprovar de promoure a proposta de la Comissió de Commemoracions Històriques i Culturals de la Generalitat de Catalunya, n'hi ha un especialment vinculat a Vilassar de Mar.¹ No ens estranya gens que, un cop més, l'ajuntament d'aquesta localitat, insensible a tot allò que impregna a cultura, no s'hagi fet ressò d'una efemèride de la qual Vilassar de Mar fou notòriament partícip. L'efemèride, en qüestió, és l'agermanament històric entre Catalunya i l'Alguer, que tingué la seva llavor en un agermanament força més casolà pretès entre Vilassar de Mar i l'Alguer, la història del qual, en el seu cinquantenari, no hem volgut deixar escapar, des del Centre d'Estudis Vilassarencs, amb la realització d'un petit documental que, a data d'avui (estiu de 2010), encara es troba en fase de realització. Amb la intenció també de deixar-ne constància en la sèrie d'estudis locals amb més reconeixement i trajectòria de la comarca, hem volgut publicar una petita ressenya en aquest número de la *Sessió d'Estudis Mataronins*.

RESCATAR ELS VILASSARENCS PROMOTORS DE LA IDEA DEL MARGE DE LA HISTÒRIA

L'any 1960, un grup de joves del Centre Excursionista Pirenaic, el Piri, tingueren la genialitat de dur una imatge de la mare de Déu de Montserrat en barca des de la platja de Vilassar de Mar a l'Alguer, com a mostra d'agermanament entre dues comunitats unides per la història i la llengua, arrel de l'antiga pertinença comuna a la vella Corona d'Aragó. El recel de les autoritats franquistes va fer que aquesta noble iniciativa esdevingués una proesa èpica, on aquells joves aprenents d'argonautes aviat foren arraconats al marge de la història per la força d'envestida dels esdeveniments que se succeïren. La reivindicació de la llavor vilassarenca d'aquella efemèride, és l'essència d'aquest treball eminentment informatiu.

ELS PREPARATIUS DE L'AGERMANAMENT

La idea va néixer a les acaballes de 1959 entre alguns dels actius més notables del Centre Excursionista Pirenaic, més conegut ja aleshores com «el Piri». La singladura s'havia de fer amb la barca de can Palomares, el *Neptú*, que podia navegar ja fos a vela o a motor, i la seva tripulació l'havien de formar Josep Fancelli i Rodés, Josep Maria Mateu i Vives, Joan Roig i Medina (maquinista naval), Josep Almera i Planas i Josep Nin i Alsina, tots ells de Vilassar de Mar, mentre que el patró havia de ser l'advocat barceloní Àlvar Agustí i Llatas. A primers de 1960, sense que el Piri en fos coneixedor, una emissora de ràdio va informar de la intenció de l'agermanament; com que a Sardenya les ones de ràdio de Catalunya arriben amb prou nitidesa, aviat s'escampà la nova per l'illa. Així les coses, el general Catardi, màxima dignitat militar de l'Alguer, escriví Pere Català i Roca dient-li que tingués a bé de posar-lo en contacte amb els vilassarencs, ja que si aconseguien dur a terme l'agermanament, els algueresos els rebrien molt bé. Mossèn Joan Baptista Rebull,² a petició de Pere Català, va fer de nexa entre Catardi i els nois del Piri, ja que ell n'era el capellà consiliari.

En una carta datada el 22 de març de 1960, Rebull informà Catardi que la intenció dels del Piri era realitzar la travessia al mes de juliol del mateix any i que ell també hi volia anar. Com a testimoni del seu afecte, Rebull adjuntà a la missiva un exemplar del *Pascha Nostrum* de 1960, amb el qual li felicitava la Pasqua.³

No trigà a respondre Catardi i ho féu amb aquestes paraules:

«Alguer 29 de abril 1960
M. R. Joan Rebull i Lluís
Vilassar de Mar

Estimat amic, moltes gràcies per la bella felicitació i per les paraules afectuoses de la vostra carta del 22 corr. –Vaig aprendre, ara fa mesos, del projecte que acaricia el vostre Club Excursionista Pirenaic d'una travessia Vilassar-Alguer. –No cal dir com aquí tots en som entusiastes i la Ciutat us espera amb fraterna emoció. –No oblideu de telegrafiar-nos al moment de marxar i dels llocs intermedis.

Diverses vegades s'ha parlat aquí a l'Alguer de un projecte semblable; però no tenim barca adapta. De l'Alguer a P. Mahó, que és el trast més llarc, són 200 millas i hi vol barca amb bon motor, radio, bon temps i tems a disposició, la qual cosa és lo més difícil. –El meu amic de Ciutadela Sr. Josep Mascaró i Pasarius, que viu a Palma de Mallorca, Plaça Garcés Orell 6-8, pensava també, ara fa anys, venir amb amics en barca de Menorca a l'Alguer.

Doncs fins a juliol. Alçarem estandard de las quatre barres sobre la llanterna de la Punta del Moll!

Vostre devot germà Rafael Catardi. Gen. Rafael Catardi/Alghero/ITALIA»

El mateix Rebull, al seu informe titulat *I creuer a l'Alguer, 24-31 d'agost del 1960*, diu que:

«A mitjan maig el President del Club [Excursionista Pirenaic] i els qui havien de tripular la barca es reuniren a Barcelona, al domicili del senyor Francesc Recasens, amb uns quants senyors més –escriptors la majoria d’ells– per tractar de l’intercanvi cultural i de l’ajuda moral i material, absolutament necessàries per a semblant empresa. Però els de Barcelona manifestaren llur voluntat de fer un creuer a l’Alguer el mes d’agost, una volta ja realitzada la travessia des de Vilassar. En conseqüència i lògicament s’acordà que l’intercanvi cultural el farien ells i que els de Vilassar de Mar portarien als germans algueresos, com a símbol de la nostra espiritualitat, una imatge de la Moreneta, l’ofrena de la qual podria fer-la el mateix P. Abat de Montserrat, donant-li, així, un caràcter més familiar.»

El que havia de ser el patró, Àlvar Agustí i Llatas, presentà la sol·licitud a la comandància de Marina el 17 de maig de 1960, en la qual exposava que

«... diversos vecinos de Vilassar de Mar, Barcelona, han tenido la iniciativa de desplazarse a la Isla de Cerdeña, en viaje deportivo cultural y científico, aprovechando la circunstancia para llevar diversos mensajes de Ayuntamientos locales a municipios de Cerdeña que se mantienen en el recuerdo de España por haber pertenecido a dicha isla a la Corona hasta el año 1718, y mantenerse algunas poblaciones cultural y lingüísticamente dentro del área hispánica.

Interesaria que dados los escasos medios de que disponen los expedicionarios, todos ellos artesanos que alternan sus actividades con la pesca, obtener la autorización para que pudiera efectuarse el viaje en embarcación, construida en Vilassar de Mar, reuniendo estos requisitos: 1ª Inscrita en Mataró, llamada “Neptuno” de la lista 3ª, fol. 2344 que sería arrendada a su propietario Don Antonio Palomares.

Son características de esta embarcación: eslora 5,27 mtrs.; manga 2,67 mtrs.

Para suplir las deficiencias que actualmente presenta la embarcación para realizar un viaje de esa categoría, se la dotaría de todos los aparatos y medios de seguridad y protección exigidos por las leyes nacionales para las embarcaciones de recreo.

La tripulación cumpliría todos los requisitos legales y sería debidamente enrolada, tratándose de las siguientes personas:

Patrón: Alvaro Agustí Llatas, abogado, Bruch nº 51, 1ª, Barcelona.

Tripulantes: Juan Roig Medina, maquinista naval, 21 años, San Ramón 22 Vilassar de Mar;

José Maria Mateu Vives, 30 años, vecino de Vilassar, San Francisco 12;

José Fancelli Rodés, carpintero, de 41 años, San Lorenzo 9, Vilassar de Mar;

José Nin Alsina, carpintero, 26 años, Canónigo Almera 49, Vilassar de Mar.

La salida de Vilassar de Mar se efectuaría en el mes de Julio de 1960 y se permanecería en el mar, entre ida, vuelta y estancia en Cerdeña, 15 días aproximadamente.

Por todo ello a V.E. respetuosamente SUPLICA: Se digne admitir la presente instancia y en su virtud autorizar el viaje a Cerdeña de la embarcación de la lista 3ª denominada “Neptuno” con tripulación que se reseña bajo las garantías debidas de protección y seguridad con arreglo a los reglamentos vigentes.

Dios guarde a V.E. muchos años.
Barcelona a diecisiete de mayo de mil novecientos sesenta.
Exmo. Sr. Almirante del Sector Naval de Cataluña.»

La resposta fou la següent:

«Departamento Marítimo de Cartagena - COMANDANCIA MILITAR DE LA MARINA DE BARCELONA / SECTOR NAVAL MILITAR DE CATALUÑA / COMANDANCIA MILITAR DE LA MARINA DE BARCELONA / Registro General / Fecha: 21 de Mayo. 1960 / N° 4358 - Folio 385 // Como contestación a su instancia de fecha 17 del actual solicitando autorización para efectuar viaje a Cerdeña con embarcación denominada “Neptuno” folio 2.344 de la lista 3ª de la inscripción de Mataró, debo informarle que queda desestimada, pues las embarcaciones de pesca de esas características no son adecuadas ni previstas para cruceros de recreo. Dios guarde a Vd. Muchos años. Barcelona, 21 de Mayo de 1960. El C.A. Comandante Militar de Marina, Alejandro Molins, firmado y con sello: Comandancia Militar de la Marina. Barcelona. - Don Alvaro Agustí Llatas, Calle Bruch nº 51, 1º Ciudad.»

D'aquesta manera, la il·lusió dels de Vilassar a ser els capdavanters de l'agermanament, se n'anà en orris. En paral·lel, la secció barcelonina seguia duent a terme els preparatius institucionals per a l'agermanament; per mitjà de l'agència de viatges Internacional Expreso SA pogueren contractar el transatlàntic *Virgínia de Churruca* que, havent d'anar de Gènova a Marsella, podia fer dos dies d'amarratge al port de l'Alguer.

Per les paraules del mateix Rebull, sabem que «els dirigents del creuer, veieren que hi havia un deure amb els de Vilassar de Mar i cuitaren a oferir-los tot l'afer relatiu a la imatge de la Moreneta», i així fou.

En una lletra de Pere Català i Pic, els barcelonins demanaren als nois del Piri que fossin els encarregats de baixar la imatge de la mare de Déu de Montserrat fins a la nau que l'havia de dur a la catedral de l'Alguer. Com a símbol de l'agermanament, la lletra feia així:

«Barcelona 13 de juny del 60 / Sr. President del Centre Excursionista Pirenaic de Vilassar de M. / Sr. meu i amic: La impossibilitat d'efectuar la travessia a l'Alguer, en barca, espero no haurà refredat els entusiasmes.

En la darrera reunió a ca'l senyor Recasens, s'acordà demanar una imatge de la Verge de Montserrat, que els joves entusiastes del vostre centre baixarien a peu fins a la barca.

El bon P. Abat Escarré cedeix la imatge, segons el Sr. Casacuberta. Quan sigui el moment, caldria complir la prometença i baixar-la al vaixell *Virgínia de Xurruca*, ja que no pot ser a la barca. En aquest viatge hauria de venir alguna representació de vostès, com Mn. Rebull també, per fer el lliurament de la Verge a l'Alguer.

Fóra bo de tenir una nova reunió amb vostès.

Tenim carta del General Catardi. Diu que ens preparen una rebuda “històrica” de llarga i feliç “recordació”.

Sortim el 24 d'agost, i no el 13 com s'havia dit en principi. Regna gran entusiasme allà i aquí. Esperant saludar a vostès aviat, restem afms. ss. i amics. P. Català i fill.»

El president del club, el polifacètic Andreu Domènec, respongué en nom del Centre Excursionista tot dient:

«Vilassar de Mar, 6 de juliol del 1960 / Sr. En Pere Català i Pic / Barcelona / Molt distingit senyor i car amic: Rebérem la vostra lletra del 14 de juny proppassat i que no hem contestat fins ara degut als treballs d'organització de la nostra Festa Major i al seu ròssec.

Ja us devia dir mossèn Joan B. Rebull, el nostre consiliari, que ens havíem reunit a la junta del Centre i, llegida que fou la vostra esmentada lletra, amb gran goig i entusiasme acordàrem baixar a peu des de la nostra santa Muntanya al vaixell Virgínia de Xurruca la imatge de Madona de Montserrat que el P. Abat Dom Aureli Mª Escarré paternalment ofereix als catalans de l'Alguer.

Quant a la nostra representació en el projectat viatge, de moment no us ho podem assegurar; però és gairebé segur que vindrà Mn. Rebull.

Vulgueu rebre tota l'amistat que us professem. El president, Andreu Domènec Pujol.»

En una reunió mantinguda amb Pere Català i Pic, mossèn Rebull informà que els vilassarencs no podrien anar a buscar la imatge de Montserrat la vigília de la seva partença (23 d'agost), ja que tots ells treballaven i que s'estimaven més fer-ho el dissabte anterior (20 d'agost) i que, per al sojorn de la imatge, havien pensat a dipositar-la a la basílica de la Mercè, no només per la proximitat amb el moll de ponent on havia d'ésser embarcada, sinó per l'escaiença, car ambdues advocacions de la mare de Déu eren les principals patrones del Principat. El rector de la parròquia de la Mercè, mossèn Llorenç Castells, acceptà complagut que la imatge que havia d'unir simbòlicament Catalunya i Sardenya sojornés a l'esmentat temple abans d'embarcar.

El 21 de juliol, en una carta signada per Pere Català, coordinador de l'organització de l'agermanament des de Barcelona, informava mossèn Rebull que: (...) «El Sr. J.M. Casacuberta m'ha indicat que cal que dirigeixin una carta, amb membret del Centre Excursionista Pirenaic, al bon pare abat de Montserrat, demanant-li una imatge de la Moreneta per a fer-ne lliurament a l'església de l'Alguer. La petició verbal ja ha estat feta i rebuda amb satisfacció, però manca aquell requisit per a donar caràcter oficial a la petició». (...) Andreu Domènec, el president del CEP, així ho va fer, però, malauradament, al «copiador» de cartes de mossèn Rebull aquest ofici no s'ha conservat.

La mateixa missiva de Pere Català suara esmentada, deia més avall que: «Perquè tot marxi bé, hem acordat d'establir comissions. Vostè rebrà una carta nomenant-lo director espiritual del I Viatge col·lectiu a l'Alguer i cap de la seva Comissió litúrgica». Rebull no va rebre mai la referida carta de nomenament, però això no el va privar d'exercir de director espiritual de l'expedició i de cap de la Comissió litúrgica.

Al seu torn, en resposta a la lletra de Domènec, l'abat Escarré trameté aquests mots:

«Pax. Montserrat, 2 d'agost del 1960

Sr. Andreu Domènec i Pujol, president del C.E.P.-Vilassar de Mar.

Distingit senyor i amic: Rebuda la bonica carta en què juntament amb l'estimat Mn. Joan Rebull m'exposeu la idea d'ofrenar una imatge de la Verge Moreneta als germans catalans de l'Alguer, m'uneixo cordialment al projecte.

D'acord amb els vostres desigs, Montserrat farà amb molt de gust ofrena de la imatge, perquè pugueu baixar-la devotament a Barcelona i fer-ne després lliurament a l'església de l'Alguer per mans del mateix Mn. Rebull.

Passo avís als nostres encarregats perquè es posin en relació amb Vós sobre aquest afer. I tot encomenat-vos a la Mare de Déu perquè us beneeixi les activitats del Club, us prego de saludar cordialment el Rnd. Sr. Consiliari i comptar-me sempre com a vostre afectíssim que us beneix in Dómino. + Aureli M. Abat de Montserrat.»

Aquesta carta fou transcrita i reenviada a l'organització del Retrobament a Barcelona i, immediatament, fou resposta pel president del club excursionista a Montserrat, amb la gratitud que expressen aquests mots:

«Pax. Rvm. P. Dom Aureli Mª Escarré, O.S.B., Abat del Monestir de Santa Maria de Montserrat

Vilassar de Mar, 4 d'agost del 1960

Rvm. P. Abat: Amb gran goig hem rebut la vostra amable carta del 2 del corrent i cuitem a expressar-vos tota la nostra gratitud per haver-vos dignat acollir la nostra devota súplica. Ara per vostra munificència, els nostres germans de l'Alguer tindran a casa seva la Regina de Catalunya, la dolça Moreneta, la Mare de tots els catalans.

El nostre benvolgut Consiliari m'ha encarregat que us digui que en l'acte emocionant del lliurament de la Imatge farà constar la vostra generositat i la bondat del vostre cor paternal i que correspon amb efecte i veneració a la vostra cordial salutació.

També tots els elements del Club estimen de tot cor el vostre delicat oferiment d'encomanar-nos a la Mare de Déu perquè ens beneeixi en totes les nostres activitats, reiterant-vos, Rvm. P. Abat, el nostre agraïment, besa reverencialment el vostre anell abacial i suplica de bell nou la vostra paternal benedicció el vostre fill espiritual en Crist. El president: Andreu Domènec i Pujol.»

El secretari personal del pare abat respongué el president del club excursionista en una carta datada el 4 d'agost; li digué que com que el pare abat es trobava al Congrés Eucarístic de Munic tot presidint la peregrinació de la Lliga espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i com que el seu retorn estava previst per a mitjan mes, caldria deixar l'entrega de la imatge de la mare de Déu per a la setmana posterior al 15, això era uns deu dies abans que sortís el *Virginia de Churruca* del port de Barcelona.

Així les coses, el 8 d'agost la junta del Piri trametia una circular a tots els socis en què els convidava a pujar a Montserrat per participar de la cerimònia de lliurament de la imatge; finalment, s'acordà que havia de tenir lloc el dissabte 20 d'agost, a dos quarts de vuit del vespre, per la qual cosa els excursionistes havien de reunir-se a Vilassar a dos quarts de cinc de la tarda.

Andreu Domènec va escriure el 9 d'agost al pare Maur Boix, secretari del pare abat, confirmant que arribarien a l'abadia el dia 20 als volts de les set de la tarda i que disposaven de la tarda i la nit d'aquest dia per dur-la a peu fins a la basílica de la Mercè, on sojornaria fins a la seva partença, prevista per al dia 24. En la mateixa carta, Domènec demanava per les dimensions de la talla de cara a poder construir una motxilla per carregar la imatge sobre les espatlles dels excursionistes i que si seria possible disposar d'un espai a la basílica per tal de poder enregistrar el moment històric de l'entrega de la imatge. A causa de la celeritat, el pare Boix va respondre telefònicament, tot dient que la imatge feia vuitanta-dos centímetres d'alçada, i que la base quadrada feia 33 x 33 cm.⁴ El monjo també informà que la comitiva de l'agermanament tenia permís per poder establir un punt per filmar a l'interior de la basílica.⁵

LA MORENETA SOBRE LES ESPATLLES DELS ATLANTS DEL PIRI

Finalment, arribà la tarda del dia 20 d'agost. L'autocar sortí puntual de Vilassar de Mar, a dos quarts de set, rumb a Montserrat. A la plaça de l'Abadia, els esperaven els senyors Pere Català i Roca i el seu fill Pere Català i Pic, amb tres alguerosos i un rossellonès i tots ells entraren al temple mentre la feligresia i els escolans resaven el rosari. La comitiva prengué lloc a uns bancs reservats de forma preferent. Acte seguit, entrà tota la congregació amb el pare abat i procediren, com cada dia, al prec de vespres que acabà amb el cant de la *Salve*. Immediatament, el pare abat va beneir amb solemnitat la imatge de la mare de Déu, la qual fou col·locada seguidament sobre la motxilla-cadireta i entregada al cap dels excursionistes Andreu Domènec. El pare abat féu una exhortació als excursionistes a què fossin curosos i que conduïssin devotament el tresor que se'ls havia encomanat. En acabar, el president del Centre Excursionista pronuncià el següent discurs:

«Rdm. P. Abat: El Club Excursionista Pirenaic de Vilassar de Mar us dóna de bell nou les gràcies per haver-vos dignat acollir la nostra súplica d'ofrenar la imatge de la Verge de Montserrat als nostres germans catalans de l'Alguer.

No n'hi havia prou que davant la nostra Moreneta hi anés cremant la llàntia votiva dels algueresos, viva flama de llur amor i devoció a la Regina de Catalunya i calia la presència de la seva imatge a l'Alguer mateix, perquè poguéssim contemplar-la i retre-li el culte de llur veneració.

El nostre Club sent el just orgull d'haver estat ell el suplicant d'aquesta imatge i, amb emoció profunda, la rebem de les vostres mans paternals de baixar-la amorosament a Barcelona i pujar-la, després, al vaixell que la portarà a la seva gloriosa destinació. La nostra tasca, però, hauria estat arrodonida si l'haguéssim pogut portar nosaltres mateixos fins allà amb barca pesquera, tal com era el nostre desig.

No obstant, sentim el goig que serà el nostre benivolgut consiliari, mossèn Joan B. Rebull i Lluís, el qui, en nom de vostra paternitat, farà l'ofrena i lliurament a l'Alguer d'aquesta històrica imatge. Lamentem que necessitats del seu ministeri no hagin permès la seva presència en aquest acte memorable.

Finalment, pregant la maternal protecció de la nostra dolça Moreneta per al feliç èxit de la nostra davallada, besant reverentment el vostre anell abacial i suplicant la vostra paternal benedicció, ens disposem a emprendre el primer tros de camí cap a l'Alguer. Adéu-siau! El President: Andreu Domènec i Pujol.»

En finalitzar l'ofici, ultra la benedicció de l'abat Escarré, s'organitzà la processó de les torxes que, tot cantant les lletanies de la Mare de Déu, va conduir els fidels i els excursionistes portadors de la imatge a la placeta del santuari, on el pare sagristà explicà als assistents vinguts d'arreu del territori que aquella imatge havia de ser l'ofrena del retrobament històric de dues comunitats catalanes, separades per l'oblit forçós que suposà la separació política que aleshores feia dos-cents seixanta anys. Fet aquest incís, un cop cantat el *Virolai*, els excursionistes prengueren el camí de Collbató per la drecera de Sant Miquel.⁶

Finalment, després de tota una nit de camí amb la imatge de la mare de Déu sobre les espatlles dels atlants vilassarencs, a tres quarts de vuit del matí arribà a la basílica de la Mercè de Barcelona, on sojornà fins al dia del seu embarcament cap a l'Alguer. Allà el rector de la parròquia, mossèn Llorenç Castells, va rebre i col·locar la imatge al presbiteri. En la missa de nou del mateix dia, el rector explicà a la feligresia el motiu de la presència de la imatge; després que els fidels van poder venerar-la fou traslladada a la capella del Cambril, ja que aleshores, al presbiteri, s'estaven duent a terme unes obres de restauració.

LA SINGLADURA DE LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT

El dia 24, a les 9 del matí, el capellà vilassarenc i consiliari del CEP, en qualitat de director espiritual dels expedicionaris protagonistes del Retrobament amb l'Alguer, va oficiar missa en presència de la imatge, a la qual va invocar la gràcia d'un feliç viatge. Havent regraciat el rector de la Mercè, a un quart d'una els senyors Josep Fancelli Rodés i Jaume Vives i Riera, com a representants del CEP de Vilassar, juntament amb mossèn Rebull i el senyor Lluís Serra, de l'agència

Internacional Expreso, dugueren la imatge a l'estació marítima, on va romandre sota la custòdia del capellà vilassarenc i del senyor Josep Fancelli, fins que arribà l'hora de col·locar-la a la capella de la nau. I, finalment, a les quatre de la tarda, la nau llevà ancores i partí entre un mar de serpentes que els acomiadava.

A les set del matí, des de la coberta, els cent cinquanta expedicionaris albiraren la silueta de l'illa que es dibuixava a l'horitzó. Poc més tard, ja dins la badia de l'Alguer, una munió de llanxes amb senyeres donava la primera benvinguda al *Virgínia de Churruca*. A causa del poc calat del port, la nau hagué de parar a vuit-cents metres del moll, a bord tot era expectació a l'atesa del transbordament. La imatge fou descarregada en el darrer bot sota la custòdia de mossèn Rebull i de l'oficialitat de la nau, amb el capità al capdavant.

REBUDA DELS ALGUERESOS I ENTRONITZACIÓ DE LA IMATGE DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT

Segons Rebull, al seu informe titulat *I Creuer a l'Alguer*, al moll hi havia unes quinze mil persones; si tenim en consideració que aleshores l'Alguer posseïa trenta mil habitants, significa un percentatge més que notable i que, a l'ensem, ens fa dubtar de l'exactitud de la xifra. Allà les autoritats de l'illa reberen els expedicionaris del Principat, de València, de ses Illes i del Rosselló. Hi havia l'ajuntament en ple amb el seu batlle i el general Catardi en representació del braç militar. La rebuda fou amenitzada per la banda musical. La imatge fou col·locada sobre un baiard adornat amb fullatge i amb un domàs de les quatre barres; sostingut per joves algueresos, fou conduïda fins a la catedral, seguida d'una riuada humana, entre visques i crits de festa. Tota la ciutat era guarnida de senyeres i cartells amb missatges de benvinguda als germans catalans. A la porta de la catedral esperaven el bisbe i el capítol de canonges al complet, així com tots els beneficiats del temple, per tal de donar major solemnitat a la rebuda de la imatge de la mare de Déu de Montserrat. El temple era tan ple que la imatge trigà a arribar al presbiteri, fent-se pas a batzegades pel seu passadís central. Finalment, fou desada al damunt de l'altar major, just al costat de l'Evangeli.

Mossèn Rebull, en rebre la vènia del bisbe dempeus des del baldaquí, inicià aquest discurs en el qual no oblidà recordar els factòtums de la idea de l'agermanament i portants de la imatge de la Verge de Montserrat:

«Excel·lentíssim Sr. Bisbe. Molt reverends Senyors, digníssimes autoritats i distingit poble de l'Alguer. Se m'ha fet l'alt honor d'ésser el primer sacerdot català vingut a vosaltres en forma tan solemne: he vingut com a director espiritual de tots aquests germans que us porten una fervorosa abraçada de la terra mare i, sobretot, per fer-vos lliurament de la imatge de Santa Maria de Montserrat, Regina i Mare de Catalunya, ofrena generosíssima i paternal del nostre Rdm. P. Dom Aureli Maria Escarré, Abat de Montserrat.

La idea de la nostra vinguda a l'Alguer naixé a Vilassar de Mar, bell poble de la costa prop de Barcelona, quan uns intrèpids joves del Club Excursionista

Pirenaic, del qual sóc el consiliari, sentiren la força, el braó, de travessar el Mediterrani amb barca pesquera per demostrar llur amor i admiració a aquesta ciutat immortal de la molt singular illa de Sardenya. Ensems aspiraven a fer amb vosaltres un intercanvi cultural i portar-vos, com a símbol de la nostra espiritualitat, la Imatge de la Verge de Montserrat, la nostra dolça Moreneta, i, per donar-hi un caire més nostre, més familiar, suplicàrem que fos el mateix P. Abat de Montserrat el qui us en fes ofrena.

Contrastada la bella il·lusió d'aquells joves, ara nosaltres, amb bon vaixell, però amb no menys força de bona voluntat, hem portat a terme llur disseny. Cal fer constatar, però, que ells han estat els qui han baixat a peu la sagrada Imatge des de la Santa Muntanya fins a la basílica de la Mare de Déu de la Mercè de Barcelona –on ha sojornat tres dies– i d'allí l'han portada al vaixell. Lamentem vivament que no hagin pogut ésser amb nosaltres en aquest acte memorable.

Mancaria jo de delicadesa si no us deia que el Rdm. P. Abat, a més de la seva generositat, volgué demostrar el seu amor envers vosaltres amb la solemne benedicció i lliurament de la sagrada Imatge, fent que, durant la dita benedicció, la basílica fos radiant de joia litúrgica, com acostuma d'ésser-ho en les solemnitats, i en presència de la reverenda Comunitat i Escolania i d'una munió de fidels. I encara, cantant-se la lletania, la beneïda Imatge fou portada en processó fins a la plaça del monestir, on el Rvd. P. Franquesa, sagristà major, la feia a mans del President del dessús dit Club, mentre la multitud cantava el Virolai.

Finalment, jo, Mossèn Joan B. Rebull i Lluís, prevere, organista i mestre de capella de Sant Joan de Vilassar de Mar (Barcelona), en nom del Rdm. P. Abat de Montserrat i amb autorització del Excm. Sr. Bisbe de Barcelona i amb tot el goig de la meua ànima faig ofrena i lliurament d'aquesta sagrada imatge de Santa Maria de Montserrat a l'Excm. Sr. Bisbe de l'Alguer i a tots els feligresos d'aquesta ciutat. I imploro la seva maternal benedicció sobre tots vosaltres a fi que per sempre sigui la vostra Mare i Patrona. I, per acabar, valguin aquestes paraules del Vicari de Jesucrist: "Catalans, a la Muntanya de Montserrat, i en la devota Imatge que allí es venera, teniu la vostra mare". Ara, doncs, germans catalans de l'Alguer, tindreu més bella ocasió de cantar, com nosaltres, amb fe i devoció l'immortal virolai: Rosa d'abril, Morena de la serra, de Montserrat Estel, il·lumineu la catalana terra; guieu-nos cap al cel.»

A aquestes paraules de mossèn Rebull, respongué amb un solemne parlament mossèn Francesc Manunta, l'homòleg de Rebull i factòtum des de Sardenya dels actes de benvinguda dels comissionats catalans. El discurs de Manunta que reproduïm aquí deia així:⁷

«Molt il·lustre senyor bisbe, reverendíssim capítol d'aquesta catedral, distints representants dels municipis de Barcelona i Alguer, respectable comitè per les festes als Catalans, estimadíssims germans en Crist:

Altres voltes sacerdots catalans han parlat als algueresos; avui, en ocasió d'aquest germanívol retrobament, és un sacerdot alguerès que parla a catalans en català. I de tot cor, en aquest moment, vull comunicar-vos l'íntim de l'ànima

meva, expressant-me en aquella que va ésser la llengua oficial dels nostres avantpassats, per dir-vos amb tota simplicitat i commoció: “Benvinguts en aquesta ciutat, i particularment benvinguts en aquest temple que per segles ha conegut la lloança a Déu i les pregàries dels fidels en la nostra llengua, en aquest temple que ha vist per segles el goig i el plor dels meus conciutadans presentats al Senyor, en aquest temple que conté bona part de la història d’Alguer, on fins les pedres parlen de la vostra terra, en aquest temple, en fi que cada any, dins la missa nadalenca del gall, ressona de les paraules i notes catalanes del cant de la sibil·la.

Veient-vos reunits aquí, arribats de tots els països de parla catalana, em sembla convenient elevar un regraciament ple de gratitud a Déu, el donador de tots els béns.

Sempre, ens ensenya l’Església, tenim el deure de regraciar l’Omnipotent: *Vere dignum et justum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere*.⁸ certament és digne i just, equitatiu i saludable, que nosaltres sempre i en tot lloc us donem gràcies, o Senyor!

I així ha d’ésser perquè, benvolguts germans, Ell és tot i nosaltres no som res. A ell en realitat tot, dèiem: la mateixa vida natural com la sobrenatural. És Ell que creant directament l’ànima ens ha format en el si de la nostra mare, com diu el salmista: *Tu enim formasti renes meos, texuisti me in utero matris meae; laudo te quod tam mirifice factus sum...*⁹ és Ell que ens ha fet néixer de nou en el baptisme, dant-nos d’esdevenir els seus fills, i és Ell que ens ha conservat i conserva el dia d’avui.

Entre els altres béns que el Senyor ens ha dat, té un lloc distingit el de la paraula. Per la seva infinita bondat, Déu mateix ha volgut fer-se Paraula humana viva en el Verb Encarnat, i Ell, Jesucrist, normalment va emprar en la predicació i en la vida –fins damunt la creu– la llengua de la seva Mare. La paraula, germans, és una expressió, en nosaltres, de la Sapiència de Déu, i, fent-nos comunicar amb els altres, és com diu el vostre gran poeta Joan Maragall, “la cosa més meravellosa d’aquest món, perquè en ella s’abracen i es confonen tota la meravella corporal i tota la meravella espiritual de la naturalesa”¹⁰.

Aleshores, caríssims germans, em ve espontani, en aquest moment, convidar-vos a regraciar tots plegats Déu de tot cor, per haver conservat, després de diversos segles d’aïllament, aquesta entitat catalana que és l’Alguer, on el llenguatge resta essencialment català, i per aquest fet ha estat fàcil, per a mi aprendre la vostra llengua, i vosaltres aquí presents podeu escoltar “un ressò d’aquell sentit íntim de l’idioma, pel qual ningun alguerès podrà considerar-se estrany a Catalunya”, així com ningun català a l’Alguer.

Aquesta germanor, que té la seva pregonia arrel en la nostra història, pot arreu contribuir, al dia d’avui, a crear un clima d’admiració, de respecte recíproc i, podem dir, d’unitat entre les nostres pàtries.

Avui es parla freqüentment d’unió europea.¹¹ És ver, germans, que la vella Europa o retroba la seva unitat, àdhuc política, en els valors cristians que formen l’essència de la seva civilitat, o tindrà de desaparèixer submergida per la inundació de les barbàries i de l’ateisme, negador dels més sacrosants drets de l’home.

Punt de partença, si volem tots plegats construir i no destruir, és la caritat. Com el manament de Déu: “Estimaràs el teu proïsme com a tu mateix”¹².

El missatge de Crist, com va dir Pius XII¹³ de santa memòria als representants del Moviment Europeu, és capaç de servir... “amb l'exercici de les llibertats fonamentals de la persona humana, la funció de les societats familiar i nacional, i de garantir, en una comunitat supranacional, el respecte de les diferències culturals, l'esperit de conciliació i de col·laboració, amb l'acceptació dels sacrificis que comporta i de l'abnegació que demana”. La unió en realitat no és tirania, autoritat opressiva dels uns damunt dels altres, perquè suposa homes lliures i no esclaus, homes lliures tant de més perquè fills de Déu, per aquella llibertat que ens ha donat el Crist.

És significatiu el fet que individus de parla catalana siguin espargits per l'Espanya, per la França i, si bé en mesura petita, per Itàlia. Cal doncs esperar que la simpatia que neix espontània entre persones d'una mateixa llengua quan es trobin en un país estranger, sigui penyora de germanor entre els nostres pobles, i vertader auguri per un avançament de la idea europea en el sentit cristià, per una justa solució de tots els conflictes entre les diferents classes de la societat, com entre els diversos pobles, en aquesta hora així difícil.¹⁴

Ha estat dit amb veritat, germans, i la història de l'Església el confirma, que si les hores difícils són les hores de Déu, les hores difícilíssimes són les hores de Maria. És Ella, així com l'ha vista Sant Joan en l'Apocalipsi, la lluitadora de Déu contra l'enemic antic, contra el drac infernal. Si avui es lluita, de part de l'ateisme organitzat,¹⁵ contra Déu, serà Ella, terrible i més forta que un exèrcit en orde de batalla, a guiar els fills de Déu i seus, que som nosaltres, a la victòria.

Confiem en Maria, germans! Com més gran és el perill, més gran ha d'ésser la nostra confiança en Ella. Si la nostra germanor és ben radicada en la Paternitat de Déu, en la Maternitat d'Ella es farà més tangible i palpitant, perquè ningú pot agermanar una família com la mare. Per aquest motiu, l'ofrena de la Moreneta donada pel Pare Abat de Montserrat a l'Alguer transporta avui la germanor entre catalans i algueresos d'un pla natural de Déu, mentre Ella, la Verge i Mare Santíssima, ens encomana el manament del Fill: “Que ens estimem els uns als altres així com Ell ens ha estimat”.

“Amb vostre nom comença nostra història”, ha pogut escriure mossèn Jacint Verdaguer de la Mare de Déu de Montserrat. Jo crec que d'ara endavant comenci una nova història per les relacions entre Catalunya i l'Alguer, en el camp de totes les activitats humanes, amb profit espiritual en primer lloc i cultural pels uns i els altres. I si tindrem mútua caritat en nom de Déu i del Crist, serà aquesta, germans, la més bella victòria de la Verge damunt de nosaltres, serem dignes fills de tanta Mare.»

En acabar aquest sentit discurs del pare Manunta, clogué el torn de paraules el bisbe de l'Alguer, monsenyor Ciuchini,¹⁶ que en italià, i per no faltar el protocol, va agrair l'ofrena pietosa de la imatge de la mare de Déu, va afirmar que els algueresos la rebien fervorosament per venerar-la i estimar-la i que ben aviat tindria un setial en el seu altar dins la catedral algueresa. El prelat va expressar

la seva gratitud al pare abat de Montserrat i va manifestar la seva admiració per Catalunya, terra –digué– que coneixia des del Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona de 1952. En finalitzar l'acte, es va cantar el *Te Deum* i el *Virolai*, immediatament del qual esclataren els aplaudiments.

ALTRES ACTES DEL RETROBAMENT

En sortir del temple, els catalans de l'expedició de l'agermanament tingueren una rebuda oficial a la seu de l'ajuntament. Pel camí, els seguí un reguitzell in comptable de persones. A la sala d'actes del consistori, en presència del síndic doctor Cilliano, dels delegats de les alcaldies de Barcelona, Tarragona i València, intercanviaren donatius. Allà, els emissaris catalans oferiren també una gran quantitat de llibres oferts per les editorials catalanes, per tal que fossin desats a les biblioteques de l'Agrupació Catalana d'Itàlia i la Cívica Adami. Un document ofert per l'Arxiu de la Corona d'Aragó, fou donat al Centre d'Estudis Algueresos. També es lliuraren nombrosos obsequis, com ara rajoles, imatges, llibres, esmalts, quadres, discs,... entre els presents destacà un cedulari ple de fitxes signades per autors catalans. També es féu entrega de la partitura del mestre Rimbaud, la sardana *Missatge a l'Alguer*. Al torn de parlaments, se succeïren les paraules del síndic, del general Catardi, de Pere Català i Roca, del president del consorci de turisme local, senyor Constantino, i de Francesc Recasens, que anuncià que havia instituït notarialment una beca per tal que un estudiant alguerès pogués estudiar a Catalunya. Per cloure els actes a l'ajuntament, el poeta Lluís Gassó llegí el seu poema *Oda a la ciutat de l'Alguer*, amb el qual havia darrerament guanyat els Jocs Florals de Tiana.

Els catalans, al seu temps, foren també recompensats amb diversos obsequis, entre els quals hi havia un exemplar del llibre *Cançoners populars de líriques algereses* i un exemplar únic de la revista *Renaixença Nova*. En acabar l'acte se serví un refrigeri i, tot i que al *Virgínia de Churruca* la taula era parada per als catalans, la major part d'ells foren convidats a dinar en cases particulars com a signe d'hospitalitat.

Havent dinat, els forasters visitaren la ciutat: les esglésies de Sant Miquel i de Sant Francesc, la Casa Dòria, el Portal Gòtic, la Torre de l'Esperó, els baluards... Després, al pati de l'escola de primària, s'obsequià la delegació catalana amb una demostració folklòrica algeresa i sarda, amb la banda municipal i diversos grups de dansaires. En acabar, el doctor Siglio va dirigir el cant de l'Empordà i la banda municipal va tocar una sardana que els forasters van ballar com a signe d'agraïment.

L'endemà, com el precedent, fou un dia assolellat i serví als expedicionaris per visitar en barca la gruta de Neptú al matí i, al migdia, dinar a la Pineda de Mugoni, just davant del mar, amb l'espectacular vista del Port del Comte. A la tarda, l'Esbart Verdaguer donà una representació en un gran teatre de l'Alguer,

que aixecà tant d'entusiasme que s'hi comptaren prop de tres mil espectadors, fet que féu esglaiar el presentador de l'acte, el mestre Moreno Palli, que afirmà que mai no havia vist un èxit tan aclaparador. Paral·lelament, l'Agrupació Catalana d'Itàlia dedicà una sessió de confraternitat als catalans, on s'alternaren discursos de banda i banda.

En caure la vesprada, els catalans convidàrem els alguerosos més notables a un brindis amb cava a la coberta del *Virginia de Churruca*, tot iniciant el comiat a l'ensems que cantaven cançons populars d'ambdós costats del Mediterrani. Les llàgrimes i els nusos a la gola es mesclaven amb les promeses de visites recíproques i el bescanvi de targetes de visita, fins que l'eixordadora sirena de la nau posà punt i final a l'encontre històric. La nau s'allunyà, fent retronar coets d'artifici, mentre els sospirs dels tripulants destil·laven el desig de tornar a l'Alguer, al mateix temps que prometien no oblidar mai aquella experiència irrepetible.

DE RETORN A VILASSAR DE MAR

Ja a Vilassar de Mar, mossèn Rebull seguí la seva relació epistolar relativa a l'afer del recent retrobament amb l'Alguer. La primera carta que adreçà, com no podia ser d'altra manera, la féu a mans del pare abat de Montserrat i era complementada per una còpia del discurs que llegí en fer entrega de la imatge de la mare de Déu i que hem reproduït més amunt. La carta duia data del 5 de setembre i deia així:

«Pax. Rdm. P. Dom Aureli Mª Escarré, O.S.B., Abat de Santa Maria de Montserrat / Vilassar de Mar, 5 de setembre del 1960 / Reverendíssim i molt estimat P. Abat: Gràcies a Déu i la Moreneta hem tingut un viatge felicíssim. Sempre amb mar llisa arribàrem a l'Alguer a les 10,30 del matí del dia 25, ancorant a vuit-cents metres del moll. Des de que aparegué la silueta de la illa els nostres cors eren plens d'intensa emoció i començaren a desbordar-se així que entràrem al golf de l'Alguer: una llanxa d'avantguarda amb l'estendard de les quatre barres fou la primera salutació dels alguerosos. Després una darrera l'altra, s'aplegaren entorn del vaixell un centenar d'embarcacions amb banderes italianes i catalanes que ens escortaren fins a l'ancoratge. Meravellós espectacle! La Moreneta, portada per un jove nostre amb la mateixa motxilla de Vilassar de Mar, i jo fórem els darrers de desembarcar. Al moll ens esperaven el síndic i l'Ajuntament en ple amb banda de música i unes quinze mil persones. La forta impressió ens deixà com atordits! Quatre joves alguerosos amb un baiard, cobert de verd i guarnit en les dues bandes amb domàs de les quatre barres, prengueren la sagrada imatge i en processó la portàrem a la Catedral entremig d'una riuada humana desbordant de joia i aclamant-la devotament. Allí ens esperaven el Sr. Bisbe, Dr. Ciuchini, el capítol, els beneficiats i una gentada que omplia la nau de gom a gom. Col·locada que fou la dolça Moreneta sobre l'altar Major, el Sr. Bisbe m'invità a fer el discurs d'ofrena i lliurament, el qual vaig llegir, tremolant d'emoció profunda, segons el

duplicat que us adjunto. Seguidament, Mossèn Francesc Manunta, beneficiat, llegí un sermó en català que podreu apreciar el dia que jo pugui pujar a complimentar-vos personalment. Finalment, el Sr. Bisbe, vivament complagut, pronuncià unes paraules d'afecte a Catalunya i a Espanya i de regreïament a vostra paternitat del do de la sagrada Imatge. Es cantà un *Te Deum* solemne i el *Virolai* i amb un xardorós picament de mans, iniciat per S. E., es donà per acabat l'acte religiós. Veritablement tot fou apoteòsic.

No sé com agrair-vos, Rdm. P. Abat, d'haver-vos dignat concedir-me la gràcia de representar-vos en aquell acte memorable, històric. Considero que és l'honor més gran que se m'ha fet en la meua vida. Us prego em perdoneu sinó he sabut donar tot el relleu a l'amor i generositat que el vostre cor de pare espiritual de Catalunya ha tingut pels nostres germans catalans de l'Alguer.

Vaig tenir el goig de conèixer l'arquitecte Sr. Perisi d'Escala Picada i resident a Roma, qui em mostrà el seu projecte de l'Església de Montserrat de la Ciutat eterna i em digué que faria un gran reportatge de les festes alguereses per publicar a *Serra d'Or*.

Des del retorn no m'he trobat prou bé; i això ha estat la causa de la tardança en comunicar-vos la festiva, coral i devota acollida que els algueresos donarem a la excelsa Mare i Patrona dels catalans, Santa Maria de Montserrat.

Vulgueu rebre, Rdm. P. Abat, tot l'agraïment i l'afecte del més humil dels vostres fills qui suplica la vostra paternal benedicció en Crist i la Moreneta. / Joan B. Rebull i Lluís, prev.»

Com a resposta d'aquesta missiva, el pare abat va remetre des de Montserrat agraïdament el següent ofici:

«Pax. Montserrat, 20 de setembre de 1960.

Rd. Mn. Joan N Rebull, prev. Vilassar de Mar

Reverend i molt apreciat amic: us dono les gràcies per la carta en què explicàveu els detalls del viatge triomfal de la imatge de la Moreneta a la ciutat de l'Alguer. M'ha omplert d'alegria saber que tot s'hagués desenvolupat tan satisfactòriament; que el viatge, la rebuda i els actes celebrats allí hagin servit per estrènyer més encara els vincles d'amistat amb els algueresos, i que tot plegat hagi tingut un sentit tan cristià.

Que la Mare de Déu us premii el servei que ens heu fet de representar-nos amb tot l'afecte i sol·licitud del vostre cor sacerdotal.

Esperem que la Verge Santíssima sabrà valdre's d'aquestes expansions i aquests entusiasmes, tan nobles humanament, per fer créixer i afermar més a la nostra terra la santedat del Regne de Déu.

Molt agraït, us abraça afm. Amic vostre in Dómino, + Aureli M. Abat de Montserrat.»

Aquella però, no fou la darrera carta que mossèn Rebull va rebre amb relació a l'expedició a l'Alguer. Dues cartes datades el 24 de setembre arribaren a la posta del capellà, mestre de capella de Sant Joan de Vilassar, l'una era del seu homòleg alguerès mossèn Manunta, mentre que l'altra era del també esmentat

general Catardi. Segons sembla de les respectives missives, Rebull va estrènyer vincles d'amistat amb els dos algueresos més destacats en tota la gestió dels actes del Retrobament amb l'Alguer. La de mossèn Manunta deia així:

«Alguer 24 de setembre del 1960 (any del retrobament)

Mossèn Joan B. Rebull i Lluís

Vilassar de Mar

Estimadíssim Mossèn Rebull, si bé amb retard per la molta feina d'aquest últim temps, li escric per avivar i continuar aquella simpatia que nasqué espontàniament entre nosaltres, i que, pel breu període de la vostra estada ací, no ha pogut manifestar-se concretament, per part meua, amb un contracanvi que em recordés a l'amic, així com el magnífic do de l'Eucologi em recordarà sempre Vostè.

A la primera ocasió li enviaré un llibre editat a Itàlia, perquè tingui un bon record de l'amic, d'Alguer i d'Itàlia al mateix temps.

Tinc ara de regraciar-lo –fins a nom del bisbe i del capítol de la nostra catedral, que m'han dat aquesta tasca– per haver-nos fet ofrena i lliurament, en nom del Rdm. Pare Abat de Montserrat, de la sagrada Imatge de Santa Maria d'aquell santuari.

El senyor bisbe mateix ha volgut respondre personalment al Pare Abat amb una lletra en llatí clàssic.

Concluint, vull expressar-li la meua gratitud, i esper de'l reveure, perquè sóc cert que l'atañament iniciat entre Catalunya i l'Alguer prosseguirà en l'avenir, pel bé recíproc dels uns i dels altres.

Rebi el meu deutor obsequi, i, si li càpita l'ocasió, dongui tants cordials saluts de part meua als amics.

Amb una germanívola abraçada.

Mossèn Francesc Manunta»

La lletra del general Catardi, per la seva part, feia així:

«Alguer 24 de setembre 1960

Molt Rev. Mssèn Joa B. Rebull i Lluís

Sant Joan de Vilassar de Mar

Molt estimat amic, com que la joiosa confusió del “creuer” no va dar-me la possibilitat de parlar amb vós com jo desitjava, he volgut escriure-us. Vull dir-vos que vaig examinar atentament les precioses “Alleluia”.¹⁷ No conec música i penso de fer tocar les corals amb l'ajut del canonge Giglio i apreciar-los degudament; però les poesies són delicades¹⁸ i els boixos d'Antoni Gelabert i tota la composició són inspirades a una humilitat i devoció senzilles i al mateix temps senyorívoles. Compliments a vós i als executors.

No hem pogut parlar del projecte de navegació Vilassar - l'Alguer. Us hauria explicat les raons marineres que no aconsellaven la travessia. En realitat el temps ha estat favorable; emperò les previsions eren pel 50 % contràries.

Vaig escriure una carta al Sr. Lluís Guardiola pel seu magnífic llibre “Sant Joan de Vilassar”. No sabent l'adreça vaig enviar a Sant Joan de Vilassar; espero hagi rebut.

Heu marxat de l'Alguer, penso, amb una mica d'enyor. De tota manera sabeu que hi teniu uns bons amics als quals podeu manar com i quan voleu i, entre ells, el vostre afeccionat Rafel Catardi.»

Amb aquestes paraules del general Catardi que reprenen la idea de la singladura amb barca pesquera entre Vilassar i l'Alguer, finalitzem aquesta comunicació escrita amb l'única intenció de perpetrar el carteig que ens permet aproximar-nos a les pinzellades vilassarenques que tingué l'anomenat Retrobament de l'Alguer de 1960.

Si en la *Nota Bene* de cloenda del seu informe titulat *I Creuer a l'Alguer, 24-31 d'agost del 1960*, mossèn Rebull deia: «Nosaltres, al recollir aquests documents i a l'afegir-hi les nostres impressions personals, no hem pensat pas fer altra cosa que facilitar material als historiadors procurant que en l'arxiu del Centre Excursionista Pirenaic de Vilassar de Mar es conservi el bon record del I Creuer a l'Alguer, en el qual, després d'haver-ne estat ell el seu promotor, hi ha pres part tan activa», nosaltres, cinquanta anys després, havent desaparegut la documentació històrica de l'Arxiu del Centre Excursionista Pirenaic però amb alguns documents a la mà, amb aquesta modesta comunicació no hem pretès res més que recollir el testimoni que Rebull llegà als historiadors i servir-ne el record per a l'esdevenidor.

Alexis Serrano Méndez
Centre d'Estudis Vilassarencs

NOTES

* Al marge dels testimonis orals d'alguns vilassarencs participants en l'efemèride, han estat bàsicament dues les fonts que hem emprat per a aquest treball. D'una part, la còpia ciclostilada de l'informe que mossèn Joan Rebull va redactar per retre comptes als membres del Piri, titulat *I creuer a l'Alguer, 24-31 d'agost del 1960*, en el qual Rebull relata tot allò que ha viscut en primera persona i que, a més, esdevé el seu copiador de cartes, on transcriví totes les missives que s'intercanvià per tal de poder dur a terme el retrobament. L'altre document és el volum titulat *Retrobament de l'Alguer*, publicat el 1961 al Rosselló, per evitar la censura franquista a l'escalf de la revista *Tramontana* en un número extraordinari coordinat per Pere Català i Roca. Un article menor, però que també ens ha servit per a aquesta poc pretensiosa comunicació, és el titulat «El viatge a l'Alguer», publicat per Pere Català i Pic al número 10 (any 1960) de la clàssica revista *Serra d'Or* (pp. 33-34). Hem decidit obviar la citació de tots aquests textos per tal d'evitar l'excessiva repetició.

** Vull dedicar aquesta comunicació a l'amic i reverend doctor Antoni Nughes, de l'Escola de Alguerés Pascual Scanu, arxiver i responsable de l'Àrea de patrimoni de la diòcesi de l'Alguer i al senyor Carlo Sechi, diputat del Parlament sard i president d'Obra Cultural, que ens acolliren a l'Alguer amb una total hospitalitat sarda i germanor catalana. També al

professor Francesco Casula, la doctora M. Grazia Mele i els doctors Mauro Dadea i Giovanni Serreli, tots quatre pertanyents al Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea del Consiglio Nazionale delle Ricerche, per la seva col·laboració en l'elaboració del vídeo documental que el CEV està realitzant amb motiu del cinquantenari del Retrobament de 1960. Serveixin aquests mots també per regraciar a tots ells i, sobretot, a la senyora Carlotta Bonu, per l'ajut desinteressat ofert en la logística de la nostra estada a Sardenya.

- 1.- La Comissió de Commemoracions Històriques i Culturals es va crear amb l'objectiu d'establir i impulsar les diverses iniciatives de commemorar els fets i obres de persones rellevants relacionades amb la història cultural i política de Catalunya. A instàncies de la Comissió, el Govern de la Generalitat de Catalunya ha triat per celebrar aquest 2010 els següents esdeveniments històrics: Any Maragall, 150è aniversari del seu naixement i el centenari de la seva mort; Any Jaume Vicens Vives, centenari del seu naixement i cinquantenari de la seva mort; 600 anys de la mort de Martí l'Humà; 850 anys de la Fundació de Santes Creus; 500 anys del naixement de Sant Francesc de Borja; Centenari del naixement de l'escriptor Màrius Torres; **Cinquantenari del «retrobarment» entre Catalunya i l'Alguer**, mentre que continuen vigents les commemoracions aprovades en anys anteriors: 200 anys de la Guerra del Francès i Any Albèniz (2009-2010).
- 2.- Joan Baptista Rebull i Lluís (El Molar, Priorat, 1899 - Vilassar de Mar 1974), sacerdot i músic, ultra treballar al servei de les parròquies de Corbera de Llobregat, Sant Pere de Terrassa i Sant Francesc del Poblenou i Sant Andreu del Palomar, ragué a Sant Joan de Vilassar de Mar, on va exercir el càrrec d'organista i mestre de capella des de 1935 fins a la seva mort, el 27 de març de 1974. Com a músic destacà amb les misses *In hinorem assumptionis B. Mariae virginis*, *Tu nomine Iesu* i *Canticum novum*, així com també amb les corals *Cantantibus organis*, *Popule meus* i *Salve Regina*. Des de la fundació del Centre Excursionista Pirenaic, (1945), mossèn Joan Rebull, més conegut amb el sobrenom de Murab, en fou el seu consiliari, en part, per la seva vocació per la pastoral de la joventut i, sobretot, pel seu entusiasme per l'excursionisme esportiu i cultural.
- 3.- Sota el nom de *Pascha Nostrum*, Rebull publicà i envià durant vint-i-cinc anys als amics, però també a diferents personatges del món, com ara el seu mestre Pau Casals, el seu amic Ventura Gassol, en aquell moment a l'exili, però també a la reina d'Anglaterra, o bé al president dels Estats Units Truman que, per cert, tocava el piano i li va donar la satisfacció de contestar-li i explicar-li que havia executat la seva composició. Entre altres, també va rebre la resposta del cantant i artista de cine, descaradament catolico-progressista, Bing Crosby, que li donava també les gràcies. Aquesta publicació d'una indubtable bellesa, avui molt buscada pels col·leccionistes, constava d'un cor musicat per mossèn Rebull, amb lletra de mossèn Pere Ribot, i amb un boix d'Antoni Gelabert, que il·luminaven a mà els membres més joves de l'*Schola Cantorum* a casa del mestre de capella. En determinades ocasions, per a la confecció dels *Pascha Nostrum*, també va comptar amb la col·laboració del seu cosí, Pere Nolasco del Molar, caputxí, de cognom també Rebull, gran estudiós dels textos i litúrgies de les esglésies orientals.
- 4.- Totes les imatges que reproduïen la mare de Déu són de dimensions lleugerament diferents a les de l'original, que fa 90 cm d'alçada.
- 5.- No sabem per quin motiu, finalment no es va filmar la cerimònia de la basílica de Montserrat.
- 6.- En aquell primer tram fins a Collbató, els que acompanyaren o dugueren la imatge foren Maria Teresa Mateu de Domènec, Joana Andreu de Cisa, Pilar Campoy i Galay, Maira Ferrés i Ramon, Josep Maria Mateu i Vives, Joan Roig i Medina, Antoni Lloveras i Pericas, Josep Nin i Alzina i Pere Català i Pic. Els que continuaren fins a Barcelona foren Andreu Domènec i Pujol, Jaume Vives i Riera, Josep Fancelli i Rodés, Tomàs Mayor i Nimes, Josep Ambrós i Roura, Josep Maria Cisa i Josep, Jaume Vives i

Almera, Eudald Morell i Descamps, Joan Francesc Vives i Almera, Guillem Paradell i Civantos, Jordi Carrau i Puigvert, Joan Querol i Peraire, Josep Maria Bosc i Barberà, Joan Barba i Campà, Manuel Aroles i Palomares, Lluís Beulas i Tenes, Antoni Domènec i Mateu, Joan Riera i Artigues i Joan Collet i Fontanills.

- 7.- La transcripció és rigorosa, ja que mossèn Rebull el copià textualment al seu particular «copiador de cartes», en el qual feia avinent també que l'original que conservava duia la següent dedicatòria: «A mossèn Rebull amb emoció pel germanívol retrobament, penyora de retrobada catalanitat. Devotament en Crist, mossèn Francesc Manunta. Rebull afegia, Aquest sacerdot és el màxim exponent de la cultura religiosa-catalana de l'Alguer».
- 8.- Cita del prefaci dels diumenges ordinaris de la litúrgia romana.
- 9.- Salm 138 I-II, *Déu és a tot arreu i ho veu tot*. Versicles 13 i 14. Traducció: Vos heu creat les meves entranyes, / m'heu teixit en el si de la mare. Us dono gràcies, perquè m'heu escollit portentosament perquè són admirables les vostres obres...
- 10.- Joan Maragall, *Elogi de la paraula*. Tercer paràgraf. Discurs inaugural de la presidència de l'Ateneu Barcelonès de 1903.
- 11.- La Unió Europea va néixer amb el desig de posar fi als freqüents enfrontaments entre veïns, que durant els segles XIX i XX s'havien esdevingut i que tingueren en la II Guerra Mundial el seu major exponent. Als anys 50, la comunitat del carbó i de l'acer fou el primer pas per a la integració econòmica i política del continent per tal d'assolir una pau real i que perdurés. Els estats fundadors foren Alemanya, Bèlgica, França, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos. En un clima caracteritzat per les tibantors de la Guerra Freda entre Est i Oest, l'any 1957 se signà el Tractat de Roma pel qual es constituí la Comunitat Econòmica Europea (CEE), més coneguda com el Mercat Comú. Tot i que encara quedava molt camí per recórrer fins al Tractat de Maastricht (1992), l'any 1960 la construcció europea estava a l'ordre del dia, per aquest motiu tenen especial rellevància les paraules de mossèn Manunta.
- 12.- Levític, 19-18.
- 13.- Pius XII papa, Eugenio Maria Giuseppe Giovanni Pacelli (Roma 2/3/1876 - Castel Gandolfo 9/10/1958). Papa núm. 260, al soli pontifici entre 1939 i 1958.
- 14.- Clara al·lusió a la Guerra Freda, que tingué entre les dècades dels cinquanta i seixanta el seu punt àlgid de tensió entre els dos blocs antagònics.
- 15.- Referència als països de l'òrbita comunista.
- 16.- Tal fou la impressió que monsenyor Ciuchini causà sobre mossèn Rebull, que el mestre de capella vilassarenc no pogué més que deixar-ne constància a l'informe per al Centre Excursionista Pirenaic. El comparà físicament a Pius XII, digué que tindria vers uns vuitanta anys, però que el seu somriure franc inspirava sempre confiança. Si bé no era al·lucenat de naixement i en públic s'expressava en italià, per les atencions que mostrà vers els catalans del retrobament, així com per la comprensió del tarannà propi de la comunitat catalana, mossèn Rebull l'assimilà al doctor Carselade du Pont, que havia estat tan apreciat pastor de la diòcesi de Perpinyà, sobretot, per les seves atencions vers la comunitat catalanoparlant.
- 17.- Es refereix al *Pascha Nostrum* que Rebull havia enviat el 22 de març de 1960 referit més amunt.
- 18.- Els versos eren de mossèn Pere Ribot.

Els excursionistes del Piri, la nit que baixaren la imatge de la Mare de Déu (20 d'agost de 1960).

Els excursionistes del Piri a la porta de la Basílica de la Mercè el matí del 21 d'agost de 1960.

La imatge de la Moreneta sobre la motxilla carregada per Andreu Domènec, aleshores president del Centre Excursionista Pirenaic.

Alguns dels atlants del Piri.

La imatge al port de Barcelona,
esperant ésser conduïda
a l'interior del
Virgínia de Churruca.

El *Virgínia de Churruca*
en el moment del seu comiat
al port de Barcelona.

